

تب مقاله نویسی

علی ایمان پور، دانشگاه تربیت مدرس

نشست چالش های آموزش فیزیک، ۱۰ بهمن ۱۳۹۲، پژوهشگاه دانش های بنیادی

از آنجائیکه تجربیات من بیشتر در مقطع تحصیلات تکمیلی است دوست دارم نکاتی را در مورد این دوره بیان کنم.

در رشته نظری ذرات دانشجویان زمان بیشتری را باید صرف یاد گیری مطالب پایه کنند در حالی که در رشته های غیر نظری دانشجویان با گذراندن دروس پایه به سرعت وارد کارهای آزمایشگاهی-تحقیقاتی شده و اغلب پایان نامه ها نیز منجر به چاپ مقاله یا مقالات می شوند. علاوه بر این امکان یافتن شغل در این رشته ها بیشتر است. بنا براین تمایل اغلب دانشجویان به این گرایش ها خواهد بود.

تعداد زیادی از دانشجویان کارشناسی ارشد هنگام انتخاب پایان نامه اصرار دارند که کارشان منجر به چاپ مقاله شود. می خواهم این سؤال را مطرح کنم که ذهنیت دانشجوی کارشناسی ارشد از چاپ مقاله چیست و چرا نوشتن مقاله برای او مهم است. من فکر می کنم باعث این ذهنیت و طرز تفکر یعنی اهمیت ذاتی به مقاله دادن بدون توجه به محتوا یا تأثیر آن در واقع خود ما اساتید هستیم و تنها تغییر دید استاد است که می تواند نگاه دانشجو را اصلاح کند. بنابراین خوب است که از خودمان شروع کنیم و این معنا را به دانشجویان منتقل کنیم که مقاله به تنهایی ارزش نیست و نوشتن آن نمی تواند هدف باشد. و پرهیز کنیم از کلماتی چون "تولید مقاله". مُد کردن و رواج دادن این لغات و ترکیبات در جامعه دانشگاهی مقاله را به عنوان هدف نهایی علم القاء می کند. و حُب معلوم است وقتی مسئله ای در ذهن نیست و هدف تنها نوشتن و چاپ مقاله است راههای مختلفی برای نوشتن یا همان به اصطلاح "تولید مقاله" پیدا می شود.

من وقتی در کلاس از دیراک، شوینگر یا فاینمن صحبت می کنم و یا وقتی این مطلب را تکرار می کنم و یاد می دهم که چگونه معادله دیراک را می توان به عنوان یک معادله میدان هم تراز معادلات ماکسول در نظر گرفت و اشیاء اطراف ما کوانتاهای این میدان هستند به وجد می آیم. دوست دارم دانشجویان ببینند که این افراد چه مسائلی در ذهن داشته اند و چگونه گام به گام پایه های نظریه میدان را بنا نهاده اند. دوست دارم آنچه را باعث وجد و ذوق من می شود به آنها منتقل کنم و مطمئن هستم در این گذار یاد می گیریم که هدف دیراک نمی توانسته "تولید مقاله" باشد.

از طرفی ارتباط استاد و دانشجو دو طرفه است. کسی نمی تواند دو ساعت تنها برای خودش صحبت کند. علاقه و ذوق دانشجو دلگرم کننده است. دانشجوی ساعی و پرسشگر استاد را وادار می کند با آمادگی بیشتر به کلاس برود و دانشجوی بی علاقه کلاس و استاد را به میرائی می کشاند.

من امیدوارم با تغییر نوع نگاهمان به مقوله پژوهش، با تعمق در مفاهیم بنیادی، با طرح مسائل و کلنجار رفتن مداوم با آنها، با به اشتراک گذاشتن ایده ها، ایجاد گردهمائی ها، سمینارها و مدرسه هائی که افراد در آن احساس تکلف و بیگانگی نکنند و نظرشان محترم شمرده شود و با از خود گذشتگی و پایبندی به اخلاق و احترام متقابل بتوانیم بستر ایجاد یک سبک، یک مکتب فکری برای رسیدن و یا نزدیک شدن به سطح پژوهش بین المللی را فراهم کنیم.

در انتها می خواهم چند نکته در مورد اصول اخلاق علمی در نوشتن مقالات را متذکر شوم.

الف) اصالت کار علمی: یک مقاله علمی هر چند اغلب بر پایه کارهای پیش از خود قرار دارد باید حاوی عناصر جدید باشد. برای معتبر بودن یک مقاله علمی کافی نیست که آن مقاله کپی برداری از کارهای دیگران نباشد، بلکه نباید یک کار صرفاً تقلیدی باشد.

ب) رعایت امانت و ارجاع های به موقع: در مقاله علمی باید به طور دقیق سهم مؤلفین کارهای قبلی مشخص بوده و نقش کار جدید انجام شده در مقاله و تمایز آن با کارهای دیگران به طور دقیق روشن شده باشد.

ج) پرهیز از تکرار و هم پوشانی: هر مقاله جدید باید حداقل هم پوشانی را با کارهای پیشین داشته باشد. سوای قسمت هائی که به مرور کارهای قبلی پرداخته می شود، مقاله باید شامل دستاوردهای جدید قابل ملاحظه باشد.

د) سهم مؤلفین: اگر نام شخصی روی یک مقاله است، وی باید سهم کافی، اعم از ایده ها و یا مراحل انجام کار، در آن مقاله داشته باشد.